

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ
КОМПЕТЕНЦІЙ У МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І
СПОРТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Макешина Юлія, Лисенко Світлана,
Кравченко Алла, Самошкіна Марина*
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI: 10.32540/2071-1476-2022-3-087

Annotation

Introduction. The role of physical culture and sport is growing to a large extent in the conditions of globalization which requires the formation of social and cultural competences of modern sports practices. It's able to maintain a proper level of physical training to ensure a full-fledged social and professional activity of specialists of physical culture and sport. Sociocultural competences of modern sports are aimed at applying in practice a variety of physical culture and sports to preserve and strengthen health of psychophysical training improving and self-training for professional activity; to use various means and methods of physical education for professional and personal development, a physical self-improvement, formation of healthy lifestyle. Thus there is a need to analyze and summarize the data on the necessity of formation of socio-cultural competences among specialists of physical culture and sport.

The aim of the study is conceptualization of formation of social and cultural competences in specialists within the conditions of globalization.

Research methods. Theoretical analysis and synthesis, generalization, comparison, methods - systematic, structural-functional, axiological methods. Agile-method as a method of flexibility and the complexities, synergistic, which allowed to analyze sociocultural competences of modern sports practices as a complex social, cultural and dynamic process.

Results. There's a scientific basis of the competences which are formed during the teaching of social humanitarian disciplines: 1) Philosophy – the ability for abstract thinking, analysis and synthesis, the ability for self-development, a self-realization, a creative solving of modern scientific problems on the basis of theoretical and methodological thinking 2) Philosophy of Sport and Healthy Lifestyle – the ability to develop various technologies building activity and understanding of professional sports activity; 3) History and Culture of Ukraine is the ability for critical thinking, tolerance and civil society to defend their own interests, to fight for their rights and freedoms, to defend their own interests, to fight for their rights and freedoms, to raise their own level of culture, consciousness and self-awareness. 4) Basis of Economic Theory and Economy of Sport is the ability of economic thinking, which is based on deep knowledge of economic laws and mechanisms of their influence on development their influence of economic systems and models of their behavior in business entities; 5) Culture of Professional Language is ability to communicate in the state language both in writing and orally to solve the tasks of professional activity, it's aimed at improvement of communication activity; 6) Ukrainian Language for Professional Purposes is ability to use acquired knowledge in professional communication to be ready for professional communication, to be ready for professional communication with representatives of different business and scientific and to spread the best experience of professional activity; 7) Theoretical Bases of Social and Political Sciences is competence connected with the new estab-

ishment's ideology by forming political culture, national idea, political life's arrangement in accordance with the European values, norms and standards; 8) Ethics and Esthetics is the competence of ethical and esthetic principles which is expressed in harmonization of the body, soul and spiritual it's of the sporting personality virtue, which is defined as the "golden middle" and the measure of the persons perfection.

Conclusions. The research allowed to determine the main trends of socio-cultural development of future specialists in the field of physical culture and sports in the process of professional education in the conditions of globalization. It is aimed at expanding communications, interpersonal communication, self-development of a personality as a deep cultural universals in the era of globalization. It is expressed in the harmonization of the body, soul and spiritual nature.

Keywords: social and cultural competences of a specialists, physical culture and sport, socio-humanitarian disciplines

Анотація

Вступ. В умовах глобалізації значної мірою зростає місце і роль фізичної культури і спорту, що вимагає формування соціокультурних компетенцій сучасних практик спорту, здатних підтримувати належний рівень фізичної підготовленості для забезпечення повноцінної соціальної та професійної діяльності фахівців фізичної культури і спорту. Соціокультурні компетенції сучасних практик спорту націлені на те, щоб застосовувати в практичній діяльності різноманітні засоби фізичного виховання, спорту для збереження та зміцнення здоров'я, покращення психофізичної підготовки та самопідготовки до професійної діяльності, для професійно-особистісного розвитку, фізичного самовдосконалення, формування здорового способу життя. У зв'язку з цим виникає необхідність в аналізі та узагальненні даних щодо необхідності формування соціокультурних компетенцій у спеціалістів з фізичної культури і спорту.

Мета дослідження – концептуалізація формування соціокультурних компетенцій у фахівців з фізичної культури і спорту в умовах глобалізації.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і синтез, узагальнення, порівняння; методи: системний, структурно-функціональний, аксіологічний, Agile-метод як метод гнучкості та складності, синергетичний, що дозволили проаналізувати соціокультурні компетенції сучасних практик спорту як складний соціальний, культурний феномен та динамічний процес, що розвивається.

Результати. Науково обґрунтовано компетентності, які формуються під час викладання соціогуманітарних дисциплін: 1) філософія – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність до саморозвитку, самореалізації, творчого вирішення сучасних наукових проблем на основі теоретико-методологічного мислення; 2) філософія спорту та здорового способу життя – здатність розвивати різноманітні технології здоров'яформуючої діяльності та розуміння професійної спортивної діяльності; 3) історія і культура України – здатність критичного мислення, толерантності та громадянської активності, націлених на те, щоб відстоювати свої власні інтереси, боротися за свої права і свободи, підвищувати власний рівень культури, свідомості і самосвідомості; 4) основи економічної теорії та економіки спорту – здатність економічного мислення, яке опирається на глибоке знання економічних законів та механізми їх впливу на розвиток економічних систем та моделі поведінки у них господарюючих суб'єктів; 5) культура професійної мови – здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово для вирішення завдань професійної діяльності, спрямованої на удосконалення комунікаційної діяльності; 6) українська мова за професійним спрямуванням – здатність використання набутих знань у професійному спілкуванні, щоб бути підготовленим для фахової комунікації із представниками різних ділових та наукових кіл і поширювати кращий досвід професійної діяльності; 7) теоретичні основи соціально-політичних наук – компетентності, по'язані з утвердженням нової державницької ідеології формуванням політичної культури, національної ідеї, облаштування політичного буття згідно із засадничими європейськими цінностями, нормами і стандартами; 8) етика і естетика – компетентності етичних та естетичних засад, що виражаються в гармонізації тілесного, душевного і духовного начал спортивної особистості, чеснот, які визначено як «золоту середину» та міру досконалості людини.

Висновки. Дослідження дозволило визначити основні тенденції розвитку соціокультурних компетенцій майбутніх фахівців з галузі фізичної культури і спорту у процесі набуття професійної освіти в умовах глобалізації, націлених на розширення комунікаційних зв'язків, міжособистісного спілкування і комунікації, саморозвитку особистості як глибинної культурної універсалії у добу глобалізації, що виражаються в гармонізації тілесного, душевного і духовного начал.

Ключові слова: соціокультурні компетенції фахівців, фізична культура і спорт, соціогуманітарні дисципліни, глобалізація

Вступ. У сучасному глобалізованому світі ХХІ століття суспільство базується на єдності культури, комунікації і освіти. Освіта є провідною соціальною силою, тому наголошується на необхідності робити акцент щодо її гуманітаризації для формування як соціально активного індивіда, так і конкурентноспроможного фахівця, долаючи суперечності в цьому процесі між класичною системою освіти із традиційним знанневим підходом та освітою модернізованою, професійно спрямованою із впровадженням компетентісного підходу. Отже, сучасні стандарти вищої освіти в Україні наразі базуються на компетентісному підході та поділяють філософію (через принципи і цінності) Європейського простору вищої освіти. Актуальним документом щодо професійного розвитку фахівців соціогуманітарної сфери в системі підготовки фахівців галузі фізичної культури і спорту є освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки бакалавра зі спеціальностей 017 «Фізична культура і спорт», 014 «Середня освіта», в якому узагальнюється зміст освіти, тобто відображаються цілі освітньої та професійної підготовки, визначається місце фахівця і вимоги до його компетентностей та інших соціально важливих властивостей і якостей.

Питання соціально-культурної детермінованості системи формування духовного потенціалу особистості є в колі наукових інтересів сучасних дослідників: Н. Караульної, 2002; О. Олексюк, 2007; А.Корецької, 2018; Л. Вольнової, 2019, та ін., що висловлюються за створення дискурсивного простору.

Реалізація ідеї компетентісного підходу відображаються у роботах вітчизняних дослідників А. Хуторського, 2009, 2011; О. Пометун, 2010; Т. Бондар,

2011, Н. Білоцерківської, 2012; 2015; О. Березюк, 2013; С. Боднар, 1019; та ін.

Учені С. Савиньон, 1999; Д. Хаймз, К. Крамш, 2000; І. Зимня, 2003; Б. Дуглас 2004, В. Байденко, 2008; також присвятили свої праці загальним питанням щодо формування компетентності. Сутнісні, змістовні, структурні характеристики компетентності розглядалися такими науковцями, як: В. Луговий, 2006; Л. Рибалко, 2007; Л. Оніщук, 2008. Дослідження таких вчених, як О. Туркало, 2015, Л. Пироженко, 2017 представляють до розгляду сутності компетентності, характеристики його складових.

Поміж вітчизняних дослідників цікавим є підхід А. Корецької, 2020. Нею розглядається сучасний український соціокультурний простір як органічна складова філософської рефлексії буття, що являє собою економічну й політичну цілісність, досконалу систему відносин між людьми, яка впливає на формування особистості. Проте деякі аспекти формування теоретичних і практичних підходів до формування соціокультурного компетентісного досвіду й дотепер залишаються недостатньо розробленими. Саме тому є доцільним приділити увагу цій проблематиці, що повинна якісно позначитись на фахову підготовку суб'єктів фізичного виховання.

Отже, актуальність дослідження проблеми зумовлюється недостатньою розробленістю теоретичних і практичних основ щодо формування соціокультурних компетенцій фахівців галузі фізичної культури і спорту у процесі набуття професійної освіти. Тому розгляд різних теоретичних підходів, що представлено циклом дисциплін соціально-гуманітарного спрямування з акцентом на формування різноманітних

здібностей фахівців цієї сфери, сприятиме їх більш ефективній підготовці до майбутньої професійної діяльності.

Головна мета нашого дослідження – науково обґрунтувати формування соціокультурних компетенцій у здобувачів вищої освіти галузі фізичної культури і спорту у контексті виявлення функцій суб'єктів фізкультурно-спортивної діяльності, фізичної культури та фізичного виховання, що зіштовхуються з цілою низкою суспільних зовнішніх викликів, і зумовлені процесами глобалізації та інформаційної революції. У центрі уваги соціокультурних вимірів фізичної культури і спорту – виявлення потенціалу людини у площині пошуку зв'язку, пізнання, креативності, творчості, фізичної загартованості, духовності.

Виділимо ті компетентності, які ми вважаємо найголовнішими для вирішення тих чи інших завдань у сфері фізкультури і спорту, що виникають у результаті постійного вдосконалення науково-методичного забезпечення процесів освіти та формування нових методів, форм та умов навчання в освітньому процесі в умовах глобалізації.

У своїй науковій розвідці ми намагаємося проаналізувати соціокультурні компетентності у таких соціально-філософських дискурсах, як: самореалізація людини, її фізична та духовна культура, внутрішній діалог, міжособистісне спілкування і комунікація, вплив фізичної загартованості на розвиток людини. Соціогуманітарні дисципліни свідчать, що фізична культура та спорт впливають на природу людини як цілісну істоту та глибинні культурні зрушення у добу глобалізації.

Результати дослідження. Сучасний практичний зміст філософії є знанням заради діяль-

ності, тому наразі є важливим використовувати здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу в особистості. Це усе те, що формується у молодій людини при вивченні дисципліни «Філософія», спрямовуючи її на те, щоб людина могла діяти у нестандартних ситуаціях, мала практикувати здатність до саморозвитку, самореалізації, творчо вирішувати різноманітність сучасних наукових проблем на підставі теоретико-методологічного мислення (системного, структурного, креативного, рефлексивного, експертного). У тій чи іншій формі людина завжди перебуває у сфері філософії та потребує відповіді на питання не тільки «як любові до мудрості», а як «любові до знання та інформації» в інформаційному суспільстві та в умовах глобалізації, оскільки важливо здобути надійне, системне, структурне знання [23]. Філософія осмислює питання сенсу і мети існування, для чого розвиває філософську рефлексію відносно того, як вижити у нелінійному світі, бути здоровим, креативним, творчим, щоб змінювати себе та межі людського розуму, знайти відповіді на питання існування суб'єктивної свідомості людини у складному розгубленому світі інформаційного хаосу. Філософія як критичне та рефлексивне мислення актуалізує цілі, задачі, основні поняття та історичні процеси, що включають сукупність знань у царині пізнання сучасного глобалізованого світу, що сприяє виявленню можливостей, меж і небезпек людини у часи цифровізації та глобалізації [21]. Філософія як особлива царина знання і діяльності, теорії і практики, в основі якої спрямованість на цілісність, вчить не тільки визначати наукову проблематику у сфері філософського пізнання фізичної культури та спорту також як цілісність, а приймати рішення у різних ситуаціях на основі використання критичного мислення,

аналізувати складні ситуації, володіти методами впливу у нестандартних ситуаціях, використовувати синергетичну методологію та методологію Agile-філософії [22]. Саме філософія дозволяє впоратися з найскладнішими проблемами, знайти шляхи вирішення питань за рахунок визначення міжлюдських можливостей, визначивши людину як розумну істоту, господаря природи, вихідного та цільового пункту історичного розвитку. Період глобалізації зафіксував питання науково-технічного поступу народів і цивілізацій, які опинилися у глибокій кризі (наприклад, застосування атомної енергетики, війна, проблеми генетики, нейропсихології, робототехніки, штучного інтелекту, біота нано-технологій, 3D-технологій та виробництва), у результаті чого зазнають трансформації і ціннісні уявлення особистості у межах зіткнення інтересів, цінностей, народів і держав, детермінованих викликами глобалізованого світу. Філософія пронизує науку, релігію, мистецтво, але відрізняється від них, оскільки в її основі смисложиттєві питання та пошуки істини, справедливості, сенсу життя, які перетворюють особистість, що «означає знайти дорогу до самого себе і допомогти самому собі реалізувати себе» [19, с.26], що важливим є і для спортсменів. Філософський спосіб мислення культивує здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, що широко використовуються при вирішенні завдань, пов'язаних з науково-дослідною та рекреаційною діяльністю у сфері фізичної культури, яка дозволяє проведенню рекреаційної та науково-дослідної діяльності завдяки застосуванню сучасних креативних методів, підходів, методик [16]. Філософія вчить володіти методами критичного (раціонального) аналізу наукової інформації, навичками здійснення різних розумових процедур та операцій, аналізу та модифікації

стратегій поведінки «людини у різних ситуаціях», основними методами психосоціальної роботи та застосовувати філософські знання у навчальній та професійній діяльності [11]. Філософія сприяє формуванню здатності розробляти та реалізовувати проекти (програми та методологію) наукових досліджень у сфері фізичної культури та спорту; виявляти та аналізувати актуальні наукові та практичні проблеми фізкультурно-спортивної діяльності; виконувати наукові дослідження з використанням сучасних інформаційних технологій та застосовувати їх результати для підвищення ефективності педагогічної, тренерської, рекреаційної, культурно-просвітницької та організаційно-управлінської діяльності [17]. Студент повинен вільно володіти методами критичного аналізу наукової інформації, навичками здійснення різних розумових процедур та операцій, аналізу та модифікації стратегій поведінки «людини у різних ситуаціях», основними методами психосоціальної роботи, вміти самостійно використовувати принципи методології наукового пізнання для виконання наукових досліджень; здійснювати самостійний науковий пошук та вирішувати основні типи логічних завдань для осмислення філософських категорій; організовувати та проводити індивідуальну та групову психосоціальну роботу; володіти теоретико-методичними вимірами філософського мислення, основними законами, принципами та категоріями філософії; особливостями психічної діяльності спортсменів з різними властивостями нервової системи та вільно володіти філософською культурою мислення, технологіями розвитку творчого мислення, методиками соціального прогнозування; методами та навичками організації дослідницької роботи у сфері фізичної культури та спорту просування прогресивних

світоглядних гуманістичних цінностей. Філософія вчить постійно працювати над собою, «вчитися вчитися», адже усі найуспішніші нації світу постійно працюють над собою [18, с.39-49]. Людина, яка хоче домогтися успіху, повинна мислити ноосферно, в основі цього єдність моралі, розуму і справедливості. Філософія повинна формувати концепцію ноосферного світогляду, оскільки планетарна ноосферна свідомість та світогляд сьогодні потрібні людству, яке у XXI столітті виявилось на межі глобальних викликів цивілізації, формуючи творчу впевненість [20]. Тільки відродження справжньої філософської духовності здатне привести людину до нової якості життя, «нової» свідомості та творчості, що визначається ноосферною культурою особистості, суспільства, цивілізації в цілому. Саме тому «Філософія» сприяє формуванню соціокультурних компетентностей у контексті нового ноосферного світогляду і культури, формуючи філософську культуру, що слугує способом адаптації людини до сучасного в умовах глобальних викликів та виявлення суперечностей цивілізації [3].

Впливовим напрямком останніх часів у наукознавстві соціально-гуманітарної сфери є дисципліна «Філософія спорту та здорового способу життя», де формується компетентність удосконалення тренувальної, рекреаційної, організаційно-управлінської та культурно-просвітницької діяльності, здатність розвивати різноманітні технології здоров'яформуючої діяльності та розуміння професійної діяльності, пов'язаної зі збереженням здорового способу життя, ефективного застосування оздоровчих технологій, що сприяє формуванню спортивної культури особистості [4 с.136-152]. Ця компетентність пов'язана з необхідністю розвивати різноманітні технології здоров'яформуючої діяльності у

світі спорту. В основі дисципліни «Філософія спорту та здорового способу життя» культивуються компетентності антропологічного та субстанційного ставлення до світу спорту, що включають філософське вираження спорту через культивування антропологічної, знаково-символічної, комунікативної та аксіологічної сутності спорту з акцентом на виявлення ціннісних рефлексій спортсмена, що сприяють перетворенню світу особистості на основі культивування здорового способу життя, що вимагає формування не тільки філософської, а й професійної (спортивної) свідомості. На основі використання системного, структурного, структурно-функціонального, синергетичного методів і підходів спорт та здоровий спосіб життя представлено як динамічний процес, що активно розвивається як такий, що націлений на реалізацію найвищих спортивних досягнень, в основі яких саморозгортання сутності спортсмена та вираження духу його спортивної активності, при формуванні образу та іміджу спортсмена як конкурентної переваги [1, с.92-111]. Тому дисципліна «Філософія спорту та здорового способу життя» розвивається на основі власного досвіду особистості, її творчого потенціалу, інтелектуального пошуку розв'язання проблем, які визначаються сучасною соціокультурною і глобальною ситуацією. Дисципліна «Філософія спорту та здорового способу життя» сформувалося на межі таких наук, як психологія, соціологія, культурологія, педагогіка, валеологія, що включають різні підходи до аналізу спорту, як: 1) спорт для всіх; 2) спорт для небагатьох – спорт найвищих досягнень (спорт олімпійський); 3) спорт комерційний, головний смисл якого служіння здоров'ю людини [10, с.145-164]. Дисципліна «Філософія спорту та здорового способу життя» націлена на виявлення наступних видів

професійної діяльності: 1) тренерська: здійснювати планування тренувального процесу із установкою на досягнення високих спортивних результатів; здійснення управління тренувальним процесом на основі контролю функціонального стану, досягнутого рівня техніки рухових дій та внесення відповідних коректив у тренувальний процес; 2) рекреаційна: реалізовувати програми, режими занять з рухової рекреації населення на регіональному та місцевому рівнях відповідно до потреб населення; сприяти усвідомленому використанню засобів фізичної культури як засобу відновлення та зміцнення здоров'я, прилучення до здорового способу життя; 3) організаційно-управлінська: організувати та проводити фізкультурно-масові та спортивні заходи; здійснювати свою професійну діяльність згідно нормативних документів органів управління фізичною культурою та спортом та освітою, нормативно-правовими актами у сфері фізичної культури та спорту та освіти, забезпечуючи охорону життя і здоров'я у заняттях; 4) науково-дослідна: виявляти актуальні питання у сфері фізичної культури та спорту; проводити наукові дослідження щодо визначення ефективності різних видів діяльності у сфері фізичної культури та спорту з використанням випробуваних методик; використовувати інформаційні технології для планування та корекції процесів професійної активності спортсменів [5, с.132-146]. Дисципліна «Філософія спорту та здорового способу життя» націлена на те, щоб культивувати всі заходи, не допустити перенапруження окремих систем для організму, що розвивається, здатне викликати негативні наслідки. Особливе місце у цьому процесі набуває система відбору талантів і підготовки їх для великих спортивних досягнень, що має велику роль при формуванні образу та іміджу спортсмена як

конкурентної переваги [2, с.115-136]. У зв'язку з цим виникає проблема здоров'язберігаючих технологій багаторічної підготовки дітей, підлітків, юнаків, що потребує створення правових рамок відповідальності батьків і тренерів за здоров'я дитини. Адже і батьки погоджуються на певні жертви во ім'я серйозної спортивної кар'єри своїх дітей, які у гонитві за результатами часто не жаліють дитини. Тому необхідна юридична угода між тренером і батьками, які гарантують зберегти здоров'я дитини, яка займається у спортивній школі і досягає великих результатів; повинна існувати фінансова угода про фінансові інтереси обох сторін, що домовляються. Задача філософії спорту як науки полягає в тому, щоб зберегти культурну цінність спорту, розвивати дитячий і юнацький молодіжний спорт, що є дієвим чинником фізичного удосконалення здоров'яформуючої діяльності, яка актуалізована у здоровому спортивному середовищі [6, с.65-74]. Якщо говорити про позитивний прогноз розвитку спорту у XXI столітті, то обов'язковими умовами є вирішення проблем соціального захисту спортивної молоді. Загальна цільова установка філософії спорту та здорового образу життя – це соціальний захист спортивної особистості, розробка програм соціального захисту спортивних організацій з урахуванням специфічних особливостей їх діяльності. В основі здорового способу життя - маніфестація дихотомії «тіло-дух», яка пов'язана з такими компетенціями, як: удосконалення тренувальної, рекреаційної, організаційно-управлінської та культурно-просвітницької діяльності, здатність розвивати різноманітні технології здоров'яформуючої діяльності, розробляти цільові тренувальні програми та плани підготовки спортсменів різної кваліфікації; розробляти індивідуальні про-

грами (проекти) рекреаційної діяльності для різних груп населення, з урахуванням соціокультурних, морфофункціональних, статево-вікових і психічних особливостей; здатність прогнозувати запити та потреби учасників рекреаційної діяльності для забезпечення ефективного застосування оздоровчих технологій [7, с.132-146]. Компетенції при викладанні дисципліни «Філософія спорту та здорового способу життя» реалізуються у процесі роботи, пов'язаної з проведенням спостережень, збиранням та аналізом інформації у галузі фізкультурно-оздоровчих технологій. У тепершній час українська нація зазнає кардинальних змін: частина населення емігрувала, частина мешкає на окупованих територіях, стабільною тенденцією є збільшення смертності над народжуваністю, велика кількість українського населення загинула у війні Росії проти України. Формування здорового способу життя є частиною національної ідеї українства, повернутого до людини, її потреб, оберігання життя та збереження здоров'я кожної людини, для чого слід працювати над собою та вести здоровий спосіб життя, що й культивує дисципліну «Філософія спорту та здорового способу життя» [9, с.27-38]. Фізична культура та спорт виробляють нематеріальні "продукти": як здоров'я, довголіття, розвага, цікаве дозвілля, а економічна ефективність спортивної діяльності у масштабах країни виявляється у створенні спортивної інфраструктури, фінансуванні дитячо-юнацького спорту, стимуляції розвитку спортивного бізнесу. У населення з'являється альтернативний спосіб дозвілля, що знижує споживання алкоголю та тютюнопаління, що позитивно впливає на громадське здоров'я – медикосоціальний ресурс та потенціал суспільства, що сприяє забезпеченню національної безпеки, інвестиції у спорт вищих

досягнень сприяють популяризації фізкультури та здорового способу життя, сформувавши концепцію філософії спорту та здорового способу життя» [8, с.27-38].

Історичний аспект соціокультурної практики подається дисципліною «Історія і культура України», там саме й формується соціокультурні компетентності, що мають соціально-гуманітарну спрямованість – критичного мислення, толерантності та громадянської активності, націлених на те, щоб відстоювати свої власні інтереси, боротися за свої права і свободи, підвищувати власний рівень культури, свідомості і самосвідомості, усвідомлювати себе українцем [12, с.255-272]. Соціокультурні компетентності так чи інакше стосуються кожного українця, його культури, мови, віри та релігії, що є невід'ємною частиною єдності консолідованого суспільства. В основі викладання дисципліни формування компетентностей, націлених на формування ідеології єдності та ідентичності, що відстоює свої кордони й усвідомлює національну ідентичність у боротьбі проти країни-агресора. Політична культура як основоположна компетентність, яка формується під час викладання даної дисципліни, вчить, що для її підвищення необхідно, щоб була сформована політична нація як громадян усієї держави та своя українська ідентичність як одна з найголовніших особистих життєвих і гуманістичних цінностей [12, с.255-272]. Після трьох українських революцій, які були вибухами української енергії, сподівання виявилися значною мірою марними, тому що Майдани – це лише разові вихлопи енергії, бракувало системного етапу реалізації української національної ідеї. Питання, які стоять перед викладанням дисципліни «Історія і культура України» слід розвивати і поширювати у різних площинках навколо розвитку, поширення й утверджен-

ня своєї власної історії та мови, формування власної культури та підвищення власного культурного рівня [13, с.25-40]. У процесі викладання дисципліни повинні формуватися компетентності утвердження української мови в усіх сферах державного й суспільного життя, для чого слід відновити історичну пам'ять українців, повернути нинішньому й наступному поколінню цінності нашого народу, усвідомити себе самодостатньою нацією, повернувшись до здорового націоналізму як визначального чинника всієї європейської історії. Усі компетентності під час викладання даної дисципліни мають об'єднатися навколо таких основних положень, що єдиною державною мовою в Україні є і може бути лише українська мова, що ухвалений у 2019 році закон має на меті захистити мовні та мовленнєві права україномовної людини в Україні й регулює виключно сферу публічної комунікації, не посягаючи на мову побутового і релігійного спілкування. Активна громадськість за допомогою державних інституцій має зробити все можливе, аби сфери функціонування української мови розширювалися, оскільки, коли в Україні триває війна з Росією, не може бути лагідної комунікації, тому що мова – це наша зброя, наш захист, наш успіх і наше майбутнє. Для цього необхідно, щоб кожен усвідомив себе українцем, визнавав право бути українцем всім іншим, адже ця ідея зачіпає глибинну суперечку з багатьма панівними в Україні концепціями. У процесі викладання дисципліни головні компетентності – це вивчати українську та іноземні мови, вчитися системному мисленню, шанувати народні традиції, сприяти здоровій конкуренції [14, с.182-200]. Культура – це не лише мистецтво, не лише матеріальне, а й духовне, культура – це весь комплекс цінностей, які виробило людство, тому маємо не тільки пишати своїм минулим, але

й працювати над нинішнім і майбутнім. Ввійти до Європейського Союзу без усвідомлення необхідності толерантності, терпимості та взаємодопомоги неможливо, тому слід учитися толерантності і встановлювати її межі. Адже якщо нести українську мову з добром у серці, наполегливо і системно, формуючи відповідні компетентності, вона поступово завойовуватиме світ і матиме дедалі більше прихильників.

Здатність економічного мислення, яке спирається на глибоке знання економічних законів та механізми їх впливу на розвиток економічних систем і моделі поведінки в них господарюючих суб'єктів формується дисципліною «Основи економічної теорії та економіка спорту». Отже, основними завданнями вивчення дисципліни «Основи економічної теорії» є формування розуміння у майбутніх спеціалістів основних економічних явищ і процесів, використання передового досвіду для підвищення ефективності національного виробництва [15]. Економіка спорту – це особливий вид економічної діяльності з виробництва матеріальних та нематеріальних благ для задоволення потреб громадян у здоров'ї та дозвіллі, а також щодо надання послуг, спрямованих на формування в окремих, найбільш талановитих, громадян високої спортивної майстерності для досягнення ними найвищих спортивних результатів. «Економіка спорту» є найважливішою складовою економічної діяльності, оскільки має власну індустрію і слугує самостійним ринковим механізмом, гармонійно вбудованим в економіку країни та міжнародну економічну систему. Економіка спорту – це економічна діяльність з виробництва матеріальних та нематеріальних благ для задоволення потреб громадян у здоров'ї та дозвіллі [25, с.20-28]. Економіка спорту являє собою прикладну дисципліну, що входить до комп-

лексу економічних наук, що вивчають господарську діяльність окремих економічних суб'єктів та суспільства в цілому з метою пізнання та пояснення природи цієї діяльності, прогнозування економічних процесів та їх регулювання. Економіка спорту – наука, що вивчає методи вирішення практичних завдань, що виникають у сфері спортивних відносин, пов'язаних з використанням матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів на рівні окремих спортивних організацій та суспільства загалом [26]. Економічна діяльність, необхідна для практики спорту, може бути поділена на два класи: 1) діяльність з надання послуг «спортивний сектор» (професійний спорт, спорт у формі чемпіонату, дозвілля, адаптивний спорт, а також надання споруд або обладнання та нагляд за спортивною діяльністю); 2) діяльність, що породжується спортивною практикою (освіта у сфері спорту, будівництво спорспоруд, виробництво та розповсюдження спортивних товарів). Спорт активно використовується рекламою, а сприятливий, привабливий імідж команди, спортсмена стає одним із факторів, що безпосередньо формує образ країни, що сприяє підвищенню матеріального добробуту всього населення. Комплексний термін «спорт» вбирає у собі все різноманіття відносин з підготовки, виховання, управління спортом та пов'язаною з ним діяльністю [27, с.140-153]. Фізична культура – це систематичне та різноманітне вдосконалення та зміцнення людського тіла шляхом фізичних вправ. Іншими словами, під фізичною культурою у нашій країні розуміється непрофесійний оздоровчий спорт та його інфраструктура, система підготовки спортсменів-аматорів. У термін «спорт» вкладається переважно професійна і комерціалізована система, що продукує спортсменів і тренерів, людей більш професійно підго-

товлених, ніж фізкультурники. При цьому прийнято поділяти спорт на професійний та аматорський. Аматорський спорт – це багатогранний масовий спортивний рух як органічна частина системи фізичного виховання громадян та виявлення перспективних і талановитих спортсменів у різних видах спорту. Професійний спорт – підприємницька діяльність, метою якої є задоволення інтересів професійних спортивних організацій, спортсменів, які обрали спорт своєю професією. Економіка спорту вивчає господарські відносини у спортивній галузі та спортивній індустрії на двох рівнях: на загальнодержавному та міжнародному; на рівні окремих спортивних організацій, клубів, інших об'єднань. Економіка спорту може бути представлена у вигляді трьох складових – макроекономіки, мезоекономіки та мікроекономіки [24]. Макроекономіка спорту пов'язана з оцінкою місця економіки спорту у національній економіці, вивченням економічних засобів, що використовуються у спортивній політиці держави, пов'язаною з економікою великих спортивних заходів (Олімпійські ігри, чемпіонати світу), планування будівництва фізкультурно-спортивних споруд, дослідження різноманітних зв'язків між сферою фінансів та спортом. Макроекономіка спорту оперує агрегованими, сукупними показниками, виявляє тенденції розвитку фізкультури та спорту, виробляє заходи щодо державного регулювання економічних відносин у спортивній сфері. Мезоекономіка спорту вивчає нерівномірний розвиток різноманітних видів спорту з урахуванням детального економічного аналізу функціонування кожного їх, спортивних регіональних ринків, промисловості з виробництва спортивних товарів [25]. Мікроекономіка спорту охоплює аналіз економічної діяльності муніципалітетів у сфері спорту, економіч-

ного управління різноманітними фізкультурно-спортивними організаціями, економічного статусу спортсменів тощо. Мікроекономіка спорту концентрує аналіз на економічній поведінці окремих суб'єктів у галузі фізкультури та спорту, досліджує функціонування відокремлених структурних одиниць [28, с.60-73]. Економіка спорту покликана вирішувати такі завдання: нагромаджувати та систематизувати економічні знання в галузі спорту; генерувати нові знання та дослідження у сфері економіки фізичної активності та спорту; виявляти та формулювати економічні проблеми, що виникають у процесі розвитку господарських відносин у сфері спорту, вказувати шляхи їх вирішення та визначати тенденції розвитку економічних процесів у вітчизняному та зарубіжному спорті, прогнозувати їх напрямки та динаміку [29, с.80-94]. Дослідження теоретичних і практичних аспектів економіки спорту проводиться за допомогою спеціальних методів наукового пізнання, які найчастіше органічно поєднуються і часом доповнюють один одного, оскільки економічні відносини у сфері спорту перебувають у постійному розвитку та ускладненні взаємозв'язків. При викладанні дисципліни «Основи економічної теорії та економіка спорту» формуються компетентності, направлені на те, щоб здійснювати аналіз соціально-економічних процесів у суспільстві; самостійно досліджувати і давати оцінку економічним явищам як на глобальному, так і на макро- та мікро- рівнях; орієнтувати практичну діяльність на ефективне господарювання, самостійно вирішувати економічні задачі; передбачати можливі зміни в економічному житті суспільства та їх вплив на політичні, соціальні, організаційно-технологічні та інші відносини, а також на особисту діяльність. При викладанні дисциплін «Основи економічної

теорії та економіка спорту» формуються навичками використання прав та виконання обов'язків; забезпечення різними засобами комунікації у професійній діяльності; навичками раціонального використання навчально-лабораторного та управлінського обладнання, спеціальної апаратури та сучасної комп'ютерної техніки; способами встановлення контактів та підтримання взаємодії із суб'єктами діяльності у сфері фізичної культури та спорту в умовах глобалізації [30, с.59-62].

Мовленнєва компетентність та культура мовлення педагога, тренера, вчителів з фізичної культури культивує здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово для вирішення завдань професійної діяльності, спрямованої на удосконалення комунікаційної діяльності як «революції у спілкуванні», яка пов'язана зі здатністю до саморозвитку, самореалізації, використання творчого потенціалу, реалізації знання, мови та культури як чесноти дисципліною «Культура професійної мови». Культура професійної мови визначається як система знань, норм, цінностей та зразків поведінки, прийнятих у суспільстві, та вміння органічно, природно та невимушено реалізувати їх у діловому та емоційному спілкуванні, що визначаються здатністю керувати колективом у сфері своєї професійної діяльності, толерантно сприймаючи соціальні, етнічні, конфесійні та культурні відмінності; здатністю творчо вирішувати різноманітність сучасних проблем і практичних завдань у сфері фізичної культури та спорту на основі розвитку філософського мислення та любові до краси, істини, справедливості. Випускник вільно володіє індивідуально значущими способами професійної комунікації в усній та письмовій формах українською та іноземною мовами для вирішення завдань професійної діяльності, індивіду-

ально значущими способами професійної комунікації в усній та письмовій формах, вміє самостійно використовувати індивідуальні здібності професійної комунікації в усній та письмовій формах іноземних мов для вирішення завдань професійної діяльності, показує відмінні знання способів розвитку форм та методів професійної комунікації в усній та письмовій формах для вирішення завдань професійної діяльності, адже зі стимулів мислення народжуються школи, концепції, парадигми. Викладання дисципліни «Культура професійної мови» формує компетенції, обумовлені специфікою підготовки спеціалістів з фізичної культури і спорту, необхідних для формування професійних компетенцій, що сприятимуть формуванню механізмів культуротворення професійної мови, народженню істини через справедливість, теорію кореспондентності, теорію когерентності, теорію консенсусу. Випускник повинен здійснювати комунікації в усній та письмовій формах для вирішення завдань професійної діяльності, широко використовувати при вирішенні завдань, пов'язаних із науково-дослідною та рекреаційною діяльністю у сфері фізичної культури. Сформована компетенція дозволить випускнику вирішувати професійні завдання під час проведення рекреаційної діяльності, науково-дослідної діяльності, завдяки застосуванню сучасних методик і технологій для людського розвитку [31]. Викладання дисципліни «Культура професійної мови» сприяє культурі комунікаційної діяльності як передумови регуляторів фізичної культури і спорту у системі «людина-суспільство-природа-інформація-комунікація», розвиток якої залежить від формування культурних засад. Від реалізації дії в контексті «людина-суспільство-природа-інформація-комунікація» залежить використання механізмів

культуротворення професійної мови, спрямованої на удосконалення комунікаційної діяльності як «революції у спілкуванні» у контексті виявлення людського (інтелектуального) капіталу. Для реалізації культури професійної мови необхідно удосконалення механізмів впровадження якісної інформації та комунікації у комунікаційну діяльність освітнього процесу, в основі якого використання всієї сукупності ресурсів, урахування ментальних характеристик, удосконалення законодавчих норм та правил. Викладання дисципліни «Культура професійної мови» формує компетенції, які сприяють формуванню компетенцій культури мови та мовлення, в основі яких інноваційні тенденції прогресу суспільства за рахунок культурної форми розвитку процесів, пов'язаних із соціокультурними умовами розвитку людини та суспільства в адитивності з правовими, естетичними, етичними, філософськими, політичними, економічними тенденціями [32, с.112-121]. Метою викладання дисципліни «Культура професійної мови» є розробка концепції саморегулятивного механізму культури комунікаційних процесів, здатних підвищити стійкість суспільства за рахунок комунікаційних зв'язків, спрямованих на зниження ентропійних (руйнівних) тенденцій та заміни суб'єкт-об'єктної взаємодії на суб'єкт-суб'єктну, що допомагає формуванню ефективної комунікації під час реалізації функцій мови. В умовах інформаційного суспільства виникла необхідність формування нового філософського дискурсу культури професійної мови, в основі якої соціокультурні компетенції комунікаційної діяльності як передумови культурного розвитку суспільства за рахунок підвищення культури комунікаційної діяльності та подолання процесів інформаційної стохастичності, тому що комунікація сприяє підвищенню культури

ри професійної мови та мовлення. Вивчення іноземної мови є одним з елементів культури, що означає «відкрити вікно в інший світ» з великою кількістю різнобарвних мов, а для того, щоб ознайомитися з цими культурами, слід учити іноземні мови [33]. Культура професійної мови – це не тільки писати за правилами і висловлювати свої думки, це культура ведення діалогу, що включає: повагу до опонентів; повагу до аргументів; відкритість; відсутність тиску – як внутрішнього, так і зовнішнього; ставлення до іншого як до рівного; принципи діалогу – зрозумілість, правдивість, істинність, правильність, так як діалог – це вміння говорити й слухати іншого, прагнення знайти спільну мову, досягнення порозуміння у досягненні партнерського пошуку істини, що включає поняття «комунікативного розуму та дискурсу».

Об'єктом вивчення мовних норм дисципліною «Українська мова за професійним спрямуванням» представляються компетентності використання набутих знань у професійному спілкуванні, щоб бути підготовленим для фахової комунікації із представниками різних ділових та наукових кіл, поширювати кращий досвід професійної діяльності; виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків. Вона вивчає одиниці різних структурних рівнів української мови, їхню природу, класифікацію, особливості функціонування; норми сучасної української літературної мови; науковий стиль та його засоби, види і жанри наукових текстів; усне і писемне ділове мовлення, лінгво-філософські проблеми, які стосуються феномена рідної мови, яка закладає світовідчуття і світогляд людини. Українська мова за професійним спрямуванням досліджує історію розуміння мови як глибинно-сим-

волічного, духовного, синергетичного, теоантропокосмічного явища, нерозривно пов'язаного з Вічними Божественними Логосами і пізнавальною діяльністю людини, щоб повернути до розуміння справжні цінності рідної мови. Через призму власного світобачення, фактологічних знань із лінгвістики, лінгвофілософії, психології, соціології, нейрології, когнітології українська мова проникає у синергетику мови як притаманного лише людині вияву її сутності [34, с.160-171]. В її основі – розвиток інтересу до державної мови, розуміння її значущості у житті кожного громадянина України, формування національно-мовної особистості, поглиблення знань студентів про норми сучасної української мови, навчання усної і писемної ділової комунікації; підвищення та вдосконалення рівня культури мовлення майбутніх фахівців, щоб сприяти розбудові й зміцненню української державності, формування національної солідарності, активного громадянства. Українська мова за професійним спрямуванням надає теоретичні відомості про українську літературну мову як державну, про соціолінгвістичну ситуацію в Україні, соціальні й територіальні різновиди української мови, її стилістичну диференціацію; особливості стилів та жанрів сучасної української літературної мови; ознаки наукового стилю, мовні та мовленнєві особливості; науковий етикет; проблеми української загальної і спеціальної термінології, що формувалася упродовж історичного розвитку української мови; термінологію свого фаху, джерела поповнення лексики сучасної української літературної мови, адже у кожній мові є приховані скарби, які відкриваються з роками. У процесі викладання дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» вивчають особливості використання багатозначних слів, паронімів та омонімів у

професійному мовленні, правила написання складноскорочених слів, аббревіатур, географічних скорочень, основні правила українського правопису; синтаксичні аспекти професійного мовлення, основні форми викладу матеріалу, структуру речень і словосполучень; призначення, кваліфікацію документів, вимоги до складання та оформлення різних видів документів та правила їх оформлення. Дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням». Вчить грамотно оформлювати тексти різних стилів; володіти різними видами усного спілкування, готуватися до публічного виступу; вміти підготувати конспект, реферат відповідно до поставленої мети; складати різні типи документів, правильно добираючи мовні засоби, що репрезентують їх специфіку; послуговуватися лексикографічними джерелами (словниками) та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури; працювати з фаховою філологічною літературою; висловлювати державною мовою відповідно до наявних вимог отримані науково-дослідні результати в усній і писемній формах з необхідною точністю та повнотою; оформляти наукові тексти (покликання, бібліографічні описи, таблиці тощо) згідно з чинними стандартами, вчитися розглядати українську ідентичність як одну з найголовніших гуманістичних цінностей та зробити все можливе, щоб сфера функціонування української мови розширювалася.

Національна ідея розглядається як комплекс думок, уявлень і принципів, які засновані на спільних міфах минувшини та спільних мріяннях щодо майбуття, озвучених мислителями етносу, які впроваджуються у життя елітами цього етносу (державними, релігійними, культурними, суспільними), які впливають на вектор розвитку етносу [19]. Тому

під час викладання дисципліни «Теоретичні основи соціально-політичних наук» культивуються компетентності, пов'язані з утвердженням нової державницької ідеології формуванням політичної культури, національної ідеї, облаштування політичного буття згідно із засадничими європейськими цінностями, нормами і стандартами. Україні слід не лише доводити своє право на існування серед сусідів як у попередні роки, а змагатися з усім світом у конкурентному середовищі. Дисципліна вивчає політичні, економічні, антропокультурні чинники європейського вибору України, зокрема проблеми облаштування внутрішньоукраїнського політичного буття згідно із засадничими європейськими цінностями, нормами і стандартами. Вона визначає шляхи розв'язання проблем буття української політичної нації у світі – від подолання бідності та ствердження цінностей європейської демократії на українській землі і до поліпшення суспільного самопочування та саморефлексії пересічного українця на основі розвитку високотехнологічного виробництва та подолання штучного соціокультурного розколу суспільства. Вона вивчає трансцендентний вимір сучасних ціннісних сподівань, альтернативні моделі розвитку України в контексті європейських цінностей, проблеми плюральності європейської людини як екзистенційно-антропологічного типу, гуманізм в його класичному та посткласичному прочитаннях, політичні труднощі на шляху європейської інтеграції, роль етосу толерантності, способи виявлення життєвого світу людини та феномен європейськості. В основі формування компетентностей соціально-політичних наук – культура діалогу різних політичних сил, без якої неможливо почути та поважати іншу торчку зору, яка представляє невід'ємну складову єдності, бо постійні спроби

розділити українців і посварити, здатен побороти саме адекватний діалог. Консолідоване суспільство, що відстоює свої кордони й усвідомлює національну ідею, є основою соціально-політичних наук; тож, впровадження культури діалогу повинно сформуватися на рівні держави та є запорукою об'єднаної та сильної держави. Причиною такої уваги до діалогу соціально-політичних наук є й певна криза інституцій «представницької демократії», яку стали називати «симулятивною демократією». У зв'язку з цим соціально-політичні науки все більше звертаються до концептів прямої демократії, дорадчої демократії, демократії обговорення, що узагальнюється концептом деліберативної демократії. Створення інституцій деліберативної демократії та активного відповідального громадянства є нагальною проблемою соціально-гуманітарних наук, що неможливо без спілкування, діалогу, культури, аргументативного дискурсу діалогічної сутності соціально-політичних наук. Політичні дискусії не повинні перетворюватися на засіб маніпуляції, або симуляції, за якими політичні опоненти постійно вдаються до перфомативних суперечностей, що є вираженням симулятивної демократії, у результаті чого політична дія підміняється балаканиною, різними ток-шоу певних цілей і наслідків, що блокує прийняття ефективних рішень і втілення їх у життя. Крім пізнавальних, фахових компетентностей, мають формуватися діалогічні, комунікативні, аксіологічні, соціально-етичні компетентності. Розвиток соціально-політичної науки є суспільно-і державно-утворювальним фактором, важливим чинником консолідації нації, творення інституцій держави і громадянського суспільства, деліберативної демократії, щоб виробити національну стратегію розвитку, інституційної відповідальності

[35]. Деліберативна демократія як практика громадянського суспільства задля контролю виборної влади через дотримання нею правил, норм, цінностей, процедур має стати об'єктом вивчення соціально-політичних процедур та формування компетентностей відповідального активного громадянства, дотримання законів і процедур, які забезпечують чіткий розподіл функцій, сильну діяльність виконавчої влади, міцний державницький фундамент, встановлення правил для правової та політичної системи країни та інтересів нації, а не окремих партій. Тому партії зацікавлені у відборі справжніх лідерів із відповідними рисами, талантами та компетентціями, що призведе до створення соціально-відповідальної держави, соціально-відповідальних інституцій та активного громадянства [36].

Як результат віддзеркалення «практичної філософії» дисципліною «Етика та естетика», формуються компетентності етичних та естетичних засад, необхідних для усвідомлення ціннісного характеру спортивної діяльності, що виражається у гармонізації тілесного, душевного і духовного начал, культивує чесноти, які визначено як «золоту середину» та міру досконалості людини, здатність прогнозувати запити спортивної особистості у контексті дихотомії «дух-тіло». Компетентції, що формуються під час викладання дисципліни «Етика та естетика», забезпечують готовність випускника до аналізу ситуацій (проблем), що склалися, та активного прийняття ефективних рішень, в основі яких соціальна та етична відповідальність за прийняті рішення, соціальні та етичні наслідки, в основі яких людська практика в індивідуальних та суспільних царинах діяльності та способах дії, усвідомлення ціннісного характеру спортивної діяльності, що виражається в гармонізації тілесного, душевного і духовного

начал. Компетентції пов'язані також з умінням проводити наукові дослідження, що визначаються сферою розуму (ноосферою), моралі і справедливості, базуються на науково-раціональній і морально-справедливій основі, на ноосферних підходах до розвитку фізичної культури і спорту. Усі спірні питання повинні пояснюватися лише через консенсус усіх учасників спортивної діяльності, людина повинна діяти відповідно до моральних чеснот щодо себе самої та орієнтації у навколишньому просторі, а для цього повинен діяти етичний кодекс спорту.

Етика та естетика вчать, що саме спорт дозволяє гармонізувати тіло і душу, дух і чуттєвість, свободу і біологічну природу людини, формуючи філософію сублимативного вираження індивідуальної і соціальної життєдіяльності. Спорт у дисципліні «Етика і естетика» представлено як особливу насолоду від спортивної діяльності, завдяки якій людина реалізує свої сутнісні сили, культивує здоровий дух і здорове тіло. Спорт – це один з найважливіших засобів етичного і естетичного виховання, задоволення духовних запитів людини і суспільства, цілий світ емоцій, що породжуються успіхами і невдачами у змаганнях, складний комплекс міжлюдських стосунків і, врешті, найпопулярніше шоу, значимість якого починає стрімко зростати. Дисципліна «Етика і естетика» досліджує моральні, естетичні, онтологічні, метафізичні, аксіологічні, феноменологічні, екзистенційні основи спорту як соціального, економічного, культурного феномена у контексті умов глобалізації.

У результаті оволодіння відповідними компетентностями студент визначає інтегративні теоретичні основи етики та естетики, необхідні для розробки рекреаційних технологій, добре володіє методами прогнозування запитів та потреб учасників рекреаційної

діяльності, володіє актуальними засобами, методами, технологіями професійної спортивної діяльності. Оволодіння відповідними компетентностями під час викладання даної дисципліни дає змогу проводити аналіз перспективних напрямів оздоровчої діяльності, прогнозувати навчально-тренувальну роботу з урахуванням запитів та потреб учасників фізкультурно-оздоровчої діяльності. Оволодіння відповідними компетентностями призводить до того, що студент добре знає основні терміни та поняття естетичного та морального підходів до фізичної культури та спорту, цілі, завдання, засоби та методи спортивного тренування; методи побудови тренування у малих циклах (мікроциклах), у середніх циклах (мезоциклах), у великих циклах (макроциклах), загальні положення технології планування у спорті. Соціально-етичні, естетичні, комунікативні і духовно-екзистенційні виміри дисципліни «Етика та естетика» дозволяють глибоко усвідомити ціннісний характер спортивної діяльності, що виражається в гармонізації тілесного, душевного і духовного начал. Етика та естетика свідчать, що суспільство повинно стати іншим, щоб реалізувалася гармонія спорту вищих досягнень, щоб долалося ставлення до спорту тільки як засобу комерціалізації [37 с.137-152].

Таким чином, прокоментуємо соціокультурні компетентності, що мають соціально-гуманітарну спрямованість і впливають на особистість з метою формування духовної культури, професійних, соціокультурних компетенцій, гуманістичного світогляду, вироблення оптимальних управлінських рішень, забезпечення соціальної адаптації, умінь організувати і пропагувати здоровий спосіб життя, дотримуватися активної життєвої позиції для розуміння перспектив соціального прогресу.

Як свідчать соціально-гуманітарні науки, фундаментальна структура особистості пов'язана з формуванням здорової розвиненої особистості, що включає пошук нових можливостей для формування свого власного світу, що стає можливим тоді, коли людина формує розвинену волю або творчу уяву, надзвичайні розумові здібності або вміння переконувати себе, мати сильну віру у себе для формування тіла і волі. Це відбувається тоді, коли людина є від природи істотою цілісною та має розвинену креативну творчу культуру, реалізує її, виконуючи творчі креативні завдання, у результаті чого внесок такої людини у діяльність колективу стає значущим, вона постійно проявляє активність, виконує роль лідера в організаційній спортивній структурі, адже володіє організаторськими здібностями [38].

Формування соціокультурних компетентностей, що мають соціально-гуманітарну спрямованість і впливають на особистість, яка має ряд особливостей розвитку і саморозвитку особистості, до яких слід віднести енергійність, вимогливість, практично-психологічний розум, критичність, схильність до організаційної діяльності, висока активність, спрямована на інтеграцію всіх членів групи для досягнення загальногрупових спортивних цілей, значущий, найбільший результат у групі, оскільки вона виконує функцію групової інтеграції, висуває нові ідеї, домінує при формуванні настрою спортивної команди, відрізняється широтою знань, є центром тяжіння групи та слугує зразком у виконанні спортивних завдань, є гарним фактивцем, який уособлює всі вище перераховані компетентності. Така особистість є одночасно і натхненником, і організатором справи, дає можливість передбачити високий результат [10, с.145-164].

Застосування описаних вище

соціокультурних компетенцій, що мають соціально-гуманітарну спрямованість і впливають на особистість, які допомагають краще організуватися у проблемних ситуаціях, чіткіше усвідомлювати свою роль і позицію у групі, а у разі необхідності, коригувати свою власну поведінку задля досягнення найкращих результатів. Травма у спорті завдає багато болю, але вона може стати і передумовою подальшого зростання особистості, яка застосовує стратегію свого розвитку і саморозвитку на основі розв'язання проблем, і, як наслідок, – долає чинники стресу.

Такі особи у напруженій ситуації намагаються змінити джерело стресу, яке досягається через розв'язання проблеми, пошук інформації чи соціальної підтримки, повне усунення від стресової ситуації на основі контролю емоцій, коли людина намагається послабити стресові почуття. Джордж Бонанно розробив концепцію визначення реакції на стрес чи якусь поразку, що має широке полотно його розуміння. Окресливши життєстійкість як здатність людей, які пережили травматичні ситуації, він довів необхідність підтримувати психологічне та фізичне функціонування людини на стабільному й здоровому рівні і довів чимало шляхів її досягнення, які навіть розвиваються після такої події, - відмічає Кауфман Скотт у роботі «За межами піраміди потреб. Новий погляд на самореалізацію» [19, с. 139]. Проте людина повинна бути обізнана про власні сильні риси та їх застосування, активний фізичний та духовний розвиток, творче зростання, яке нерідко приходить несподівано, після спроби осмислити посттравматичне зростання, набратися сил для свого власного фізичного й духовного загартування, коли людині після травми необхідно відбудувати себе та свій власний світ. Польський вчений

Казімеж Домбровський писав про «позитивну дезінтеграцію», здатну сприяти подальшому здоровому зростанню особистості після дезінтеграції її структури. Це може бути підставою знижувати тимчасову психологічну напругу, невпевненість у собі, тривожність і депресію, що може сприяти поглибленому аналізу потенційних можливостей, а зрештою й високого рівню особистісного розвитку.

Основний чинник перетворення труднощів на перевагу – це повнота аналізу думок і почуттів, пов'язаних з певною ситуацією. Когнітивне пізнання самого себе (його можна визначити як загальний інтерес до інформації та схильність до багатогранного й гнучкого її опрацювання) дає нам змогу проникати у свою внутрішню сутність, пізнавати свої власні суперечності та труднощі буття, що змушує шукати ймовірність того, щоб людина знайшла шляхи нового сенсу життя. Поза сумнівом, треба віднайти кроки до свого власного зростання, адже спортивна кар'єра є дуже складною, тому треба знайти власні механізми до посттравматичного зростання, яке приведе до здатності бачити дійсність у різних відтінках [28, с.60-73].

Постійний внутрішній діалог із собою часто є ознакою того, що людина повинна осмислити ситуацію, щоб створити нові сенси життя, які набувають організованості, контрольованості та цілеспрямованості. Цей глибинний внутрішній трансформаційний процес та монолог у поєднанні з надійною системою соціальної підтримки та іншими способами самовираження може сприяти зростанню, яке відкриває шлях до глибокого внутрішнього джерела спортивної сили, про існування якої людина й не підозрювала. Емоції, як-от: смуток, горе, гнів, тривожність – поширені реакції на травму, що призводять до пригнічення ситуації «саморегу-

ляції», уникнення переживань, що свідчать про те, що людині складніше рухатися до важливих дострокових цілей. Уникаючи неприємних емоцій, людина блокує здатність до пізнання, а зрештою втрачає численні можливості здобути позитивні переживання та сенс. На цьому ґрунті терапія прийняття та відповідальності (ТПВ) допомагає збільшити «психологічну гнучкість», якою повинні володіти спортсмени [23, с.147-159].

Оволодівши «психологічною гнучкістю», людина намагається краще пізнати свої особливості, реагувати на всі події та орієнтуватись на самостійно обрані нові цінності. Сильний стрес від поразки та низька схильність до уникнення переживань сприяють найвищому рівню зростання та пошуку нових смислів життя. Особам з низьким рівнем тривожності та уникнення переживань (тобто, з високим рівнем психологічної гнучкості) властива висока якість життя, високі показники у спорті, висока мобільність та адаптованість до ситуації, змістовність існування. Висока змістовність буває чудовим підґрунтям творчого самовираження. Вчена Форжар з'ясувала, що когнітивне опрацювання відіграє основну роль для пояснення посттравматичного зростання, посилення сприйняття нових можливостей у житті, які взаємопов'язані зі збільшенням відчуття творчого зростання [19].

Спортивні недуги породжують нові можливості – руйнують старі звички, порушують рівновагу, змушують спортсменів досягати творчих цілей за допомогою альтернативних стратегій, які свідчать на користь того, що арт-терапія (спорт-терапія) можуть бути сприятливі для процесу відновлення після травми, допомагають осмислити стресові переживання та осмислювати позитивні і негативні відчуття. Творчість і бажання пізнати весь спектр думок і

почуттів відіграють важливу роль не тільки для посттравматичного зростання, а й для розвитку у багатьох інших вимірах життя, наприклад, розкриття інноваційного потенціалу особистості чи її творчого процесу [38, с. 92-111].

Інноваційна особистість – це особистість, яка перебуває у русі, у процесі і не досягла певного стану. Головну роль тут відіграє плинність змін, тому людина повинна бути відкритою до будь-якого досвіду, до почуттів, реакцій, нових смислів та сенсів життя. Страх перед деякими аспектами власного спортивного досвіду слабшає, оскільки особа відкриває для себе нові й нові виміри буття, – креативні і творчі. Невипадково Карл Роджерс та Абрахам Маслоу вважали, що найвищий прояв самоактуалізації – це творчість, а одним із її основаних рушіїв є відкритість досвіду. Ще у 1980-і роки фахівці з філософії та психології почали систематично досліджувати фундаментальні риси особистості, вони виявили своєрідну групу рис характеру, які відрізняють людей один від одного, і називали їх «відкритістю доступу», – відмічає Кауфман Скотт у роботі «За межами піраміди потреб. Новий погляд на самореалізацію» [19, с.144].

Ті якості, з яких складається це поняття – зокрема уява, чутливість до краси та інтелектуальна допитливість, – властиві лише людям, що допомагають їх розвитку. Вчені, досліджуючи конкретні мотиваційні, когнітивні та нейробіологічні процеси, на які спирається широка грань особистості, вибудували чітку її ієрархію. Цю ієрархію увінчує тяжіння до когнітивного пізнання загалом. Людям з високою схильністю до когнітивного пізнання властиве й бажання, здатність до пізнання світу через сприйняття, уяву, відчуття та логічне мислення. Існує тісний взаємозв'язок між когнітивним пізнанням і такими

ознаками креативності, як творче мислення, творчі досягнення, творчі професії, творчі хобі та творча особистість загалом [40, с.196-209].

Творчість – це спосіб життя людей, схильних до когнітивного пізнання, у контексті якої особистість спостерігає відкритість до досвіду та інтелекту. Якщо перший відбиває потяг до пізнання естетичної, емоційної та сенсорної інформації через уяву, сприйняття й художню діяльність, то другий – прагнення до пізнання абстрактної та вербальної інтелектуальної інформації передусім через процес мислення. Як свідчить соціально-філософський аналіз соціокультурних компетентностей, що мають соціально-гуманітарну спрямованість, існує взаємозв'язок між відкритістю досвіду та «мережею пасивного режиму роботи мозку» яку філософи називають «мережею уяви».

Процеси, пов'язані з цими ділянками мозку, відбивають властиву лише людям здатність до саморефлексії, ідентичності, уяви та пошуку сенсу, що включають замріяність, мисленнєве моделювання, появу нових ідей, естетичні переживання, натхнення, креативність. Виявилось, що цілий спектр процесів, пов'язаних із мережею пасивного режиму роботи мозку, відіграє визначальну роль для розвитку співчуття, емпатії, здатності розуміти себе, знаходити сенс пережитого й вибудовувати лінійне самосприйняття. Очевидно, що когнітивні процеси, пов'язані з мережею та відкритістю досвіду, утворюють ядро людської мудрості.

Людам з високою схильністю до відкритості досвіду притаманний низький рівень латентного гальмування, унаслідок чого їхній попередній досвід не так помітно впливає на актуальний. Саме новизна сприйняття та пов'язане з нею відчуття сприяють глибокому зануренню у творчий процес, який і сам може зумовити зсув у

характер досвіду. А. Маслоу вводить поняття «постійної свіжості сприйняття», яке він вважав основою властивістю самоактуалізації, яка є основою «разючого багатства суб'єктивного досвіду». Знижений рівень латентного гальмування – це передумова не лише занурення у творчий досвід, а й народження новаторських ідей і пошук неочевидних зв'язків [19].

Дискусія. Активне наукове обговорення щодо обґрунтування процесу формування соціокультурних компетентностей, пов'язане з теорією та практикою підготовки майбутніх фахівців галузі фізичної культури та спорту. Науковцями подаються різні методологічні підходи до реалізації освітніх пізнавальних технологій, які здебільшого роблять акцент на якість опанування фахових дисциплін, що співвідносяться із базовими професійними компетенціями для здобувачів освіти з даної проблеми, тому наше дослідження сфокусовує увагу на особливостях реалізації освітньо-професійних програм на ґрунті вищої освіти України через інтегровану дисциплінарно-академічну підготовку бакалаврів з фізичної культури і спорту у ВНЗ такого профілю, розглянуто доцільність адаптації компетентісних навичок у межах дисциплін соціогуманітарного циклу із запровадженням різних сучасних практик формування соціокультурних компетентностей та їх педагогічного супроводу. Теоретичні наслідки роботи містять перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, що формуються під час викладання соціогуманітарних дисциплін та мають практичне значення для формування особистості з відповідним типом світогляду та свідомості, культури та відповідної спортивної підготовки, реалізації потенціалу соціогуманітарних наук. Вони слугують інтегральною ланкою інституційної моделі «трикутнику знань», утворюваного осві-

тою, науковими дослідженнями та інноваціями. Соціогуманітарні компетентності формуються у контексті простору освіти, науки і культури європейського рівня з науково-просвітницьким впливом на громадську думку та науково-філософським обґрунтуванням викладання соціогуманітарних дисциплін на засадах переосмислення наявних та формування нових знань.

Висновки. Соціокультурні компетентності, що мають соціально-гуманітарну спрямованість і формуються соціогуманітарними дисциплінами, націлені на підвищення ефективності сталого розвитку суспільства, в основі якого саморегулятивний механізм культури мови і мовлення, культури комунікаційних процесів, здатного підвищити стійкість суспільства за рахунок комунікаційних зв'язків, спрямованих на зниження ентропійних (руйнівних) тенденцій та заміни суб'єкт-об'єктної взаємодії на суб'єкт-суб'єктне, що допомагає формуванню ефективного комунікації; політичної та екологічної культури, культури спорту та фізичної активності, що роблять людину здоровою. В умовах інформаційного суспільства виникла необхідність формування нового філософського знання інноваційної культури як передумови сталого розвитку в системі «людина-суспільство-природа-інформація-комунікація» за рахунок подолання стохастичності (невизначеності), підвищення культури комунікаційної діяльності та досягнення креативного розвитку за рахунок інформації та комунікації, тому що інформація сприяє комунікації, а комунікація – креативному розвитку. Глобалізація впливає на розпад стійких соціальних зв'язків, в результаті чого посилюються імміграційні тенденції, не адаптованість сучасної людини до викликів сучасності, що призводить до зростаючої дестабілізації сучасного соціуму,

Література

1. Akranglyte Gintare, Andriukaitienė Regina, Bilohur Vlada. Formation of character and image of sportsman as a competitive advantage in mass media (continuation of the article № 2, 2019). Humanities Studies. Запоріжжя : ЗНУ. Вип. 3(80). С. 92-111.
2. Akranglyte Gintare, Andriukaitienė Regina, Bilohur Vlada. Formation of character and image of sportsman as a competitive advantage in mass media. (Формування образу та іміджу спортсмена як конкурентної переваги у засобах масової інформації). Humanities Studies. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. Вип. 2 (79). С. 115-136.
3. Батлер-Будон Том. 50 видатних творів. Філософія / Пер. з англ. Н.Лавської. К. : Вид. група КМ-БУКС, 2019. 456 с.
4. Bilohur Vlada, Andriukaitienė Regina. Sports culture as a means of improving the integrity of sports personality: philosophicalcultural and anthropological analysis. Human studies. 2020. Випуск 6 (83). С. 136-152.
5. Bilohur Vlada, Andriukaitienė Regina. Theoretical methodological sports reflection as a human dimension area of sports activity and possibilities of its humanization in the society. Humanities Studies. 2020. Вип.5 (82). С.132-146.
6. Bilohur, Vlada, Andriukaitiene, Regina & Makieshyina, Yuliia. Educational policy in the field of sport during the COVID-19 pandemic: challenges, threats, development trends. Humanities Studies: Collection of Scientific Papers. Zaporizhzhia: Zaporizhzhia National University, 2021. 7 (84), P. 65-74.
7. Bilohur Vlada, Andriukaitiene Regina. Theoretical methodological sports reflection as a human dimension area of sports activity and possibilities of its humanization in the society. Humanities Studies. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. Вип. 5(82). С. 132-146.
8. Bilohur Vlada. Formation of the concept of innovative sports management in Ukraine. Humanities Studies. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. Вип. 1(78). С. 27-38.
9. Bilohur Vlada. Formation of the concept of innovative sports management in Ukraine. Humanities Studies.2019. Випуск 1(78). С.27-38.
10. Bilohur Vlada, Andriukaitiene Regina. Philosophy of sports as a substance basis for the development of personality and expression of the general essence of competition (Філософія спорту як субстанційна основа розвитку особистості і виражен-

References

1. Akranglyte Gintare, Andriukaitienė Regina, Bilohur Vlada. Formation of character and image of sportsman as a competitive advantage in mass media (continuation of the article №2, 2019). Humanities Studies. Zaporizhzhya : ZNU. Vip. 3(80). S. 92-111.
2. Akranglyte Gintare, Andriukaitienė Regina, Bilohur Vlada. Formation of character and image of sportsman as a competitive advantage in mass media. (Formuvannya obrazu ta imidzhu sportsmena yak konkurentnoї perevagi u zasobah masovoi informacii). Humanities Studies. Zaporizhzhya : ZNU, 2019. Vip. 2 (79). S. 115-136.
3. Batler-Boudon Tom. 50 vidatnih tvoriv. Filosofiya / Per. z angl. N.Lavs'koї. K. : Vid. grupa KM-BUKS, 2019. 456 s. (in Ukrainian).
4. Bilohur Vlada, Andriukaitienė Regina. Sports culture as a means of improving the integrity of sports personality: philosophicalcultural and anthropological analysis. Human studies. 2020. Vipusk 6 (83).S.136-152.
5. Bilohur Vlada, Andriukaitienė Regina. Theoretical methodological sports reflection as a human dimension area of sports activity and possibilities of its humanization in the society. Humanities Studies. 2020.Vip.5 (82). S.132-146.
6. Bilohur, Vlada, Andriukaitiene, Regina & Makieshyina, Yuliia. Educational policy in the field of sport during the COVID-19 pandemic: challenges, threats, development trends. Hhumanities Studies: Collection of Scientific Papers. Zaporizhzhia: Zaporizhzhia National University, 2021. 7 (84), P. 65-74.
7. Bilohur Vlada, Andriukaitiene Regina. Theoretical methodological sports reflection as a human dimension area of sports activity and possibilities of its humanization in the society. Humanities studies. Zaporizhzhya : ZNU, 2020. Vip. 5(82). S. 132-146.
8. Bilohur Vlada. Formation of the concept of innovative sports management in Ukraine. Humanities Studies. Zaporizhzhya : ZNU, 2018. Vip. 1(78). S. 27-38.
9. Bilohur Vlada. Formation of the concept of innovative sports management in Ukraine. Humanities Studies.2019. Vipusk 1(78). S.27-38.
10. Bilohur Vlada, Andriukaitiene Regina. Philosophy of sports as a substance basis for the development of personality and expression of the general essence of competition (Filosofiya sportu yak substancijna osnova rozvitku osobistoši i virazhennya rodovoi

- ня родової сутності змагальності). *Humanities Studies*. Запоріжжя : ЗНУ. 2020. Вип. 4(81). С. 145-164.
11. Браян Крістіан, Гріффітс Том. Життя за алгоритмами. Як робити раціональний вибір / пер. з англ. Катерина Діса. К.: Наш формат, 2020. 376 с.
  12. Воронкова В.Г., Олексенко Р.І. Формування концепції соціального розвитку як динамічної системи у контексті публічного управління та адміністрування. *Вісник Національного університету цивільного захисту України* : зб. наук. пр. Київ, 2020. № 2 (13). С. 255-272.
  13. Воронкова Валентина, Кивлюк Ольга, Андрукайтене Регіна. Антропологічні виміри смарт-суспільства: теоретико-концептуальний досвід. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2018. Вип. 73. Р.25-40.
  14. Voronkova Valentyna, Puchenko Oleg, Azhazha Marina. Globalization and global governance in the fourth industrial revolution (industry 4.0). *Humanities Studies*. 2020. Випуск 4(81). С. 182-200.
  15. Глобальні модерності / за ред. Майка Фезерстоуна, Скота Леша та Роланда Робертсона / пер. з англ. Тараса Цимбала. К. : Ніка-Центр, 2013. 400 с.
  16. Гріффітс Кріс, Кості Меліна. Посібник із креативного мислення. Ваш покроковий помічник для вирішення проблем у бізнесі / пер. з англ. У. Курганової. Харків: Вид-во «Ранок» : Фабула, 2020. 288 с.
  17. Двек Керол. Налаштуйся на зміни. Нова психологія успіху / пер. з англ. Юлія Кузьменко. К. : Наш формат 2017. 288 с.
  18. Jaruševičiene Lina. Development of cultural and sporting activities in villages of Lithuania (Розвиток культурних і спортивних дій у селах Литви). *Humanities Studies*. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. Вип. 1(78). С. 39-49.
  19. Kaufman Skott. За межами піраміди потреб. Новий погляд на самореалізацію / пер з англ. Анна Маруховська. Київ: Лабораторія, 2021, 400 с.
  20. Келлі Том, Келлі Девід. Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал / пер. з англ. О. Любарської. К.: Основи, 2020. 296 с.
  21. О'Конор Джозеф, Макдермотт Ієн. Системне мислення. Пошук неординарних творчих рішень / пер. з англ. Надія Сисюк. Київ: Наш формат, 2018. 240 с.
  22. Левітін Даніел. Структуроване мислення. Ясний розум в інформаційному хаосі / пер. з англ. Роман Шиян. К. : Наш формат, 2020. 456 с.
  23. Lekavičius, Tomas. Management of human resources in a sports organisation from the point of
  11. Brayan Kristian, Griffiths Tom. ZHittya za algoritmami. YAk robiti racional'nij vibir / per. z angl. Katerina Disa. K.: Nash format, 2020. 376 s. (in Ukrainian).
  12. Voronkova V.G., Oleksenko R.I. Formuvannya koncepcii social'nogo rozvitku yak dinamichnoi sistemi u konteksti publichnogo upravlinnya ta administruvannya. *Visnik Nacional'nogo universitetu civil'nogo zahistu Ukraini* : zb. nauk. pr. Kii'v, 2020. № 2 (13). С. 255-272. (in Ukrainian).
  13. Voronkova Valentina Kivlyuk Ol'ga, Andryukajtene Regina. Antropologichni vimiri smart-suspil'stva: teoretiko-konceptual'nij dosvid. *Gumanitarnij visnik Zaporiz'koï derzhavnoi inzhenernoi akademii*. Zaporizhzhya. 2018. Vip. 73. P.25-40. (in Ukrainian).
  14. Voronkova Valentyna, Puchenko Oleg, Azhazha Marina. Globalization and global governance in the fourth industrial revolution (industry 4.0). *Humanities Studies*. 2020. Vipusk 4(81). S. 182-200. (in Ukrainian).
  15. Global'ni modernosti / za red. Majka Fezerstouna, Skota Lesha ta Rolanda Robertsona / per. z angl. Tarasa Cimbala. K. : Nika-Centr, 2013. 400 s. (in Ukrainian).
  16. Griffiths Kris, Kosti Melina. Posibnik iz kreativnogo mislennya. Vash pokrokovij pomichnik dlya virishennya problem u biznesi / per. z angl. U. Kurganovoï. Harkiv: Vid-vo «Ranok» : Fabula, 2020. 288 s. (in Ukrainian).
  17. Dvek Kerol. Nalashtujsya na zmini. Nova psihologiya uspihu / per. z angl. Yuliya Kuz'menko. K. : Nash format 2017. 288 s. (in Ukrainian).
  18. Jaruševičiene Lina. Development of cultural and sporting activities in villages of Lithuania (Rozvitok kul'turnih i sportivnih dij u selah Litvi). *Humanities studies*. Zaporizhzhya : ZNU, 2019. Vip. 1(78). S. 39-49.
  19. Kaufman Skott. Za mezhami piramidi potreb. Novij poglyad na samorealizaciyu / per z angl. Anna Maruhov's'ka. Kii'v: Laboratoriya, 2021, 400 s. (in Ukrainian).
  20. Kelli Tom, Kelli Devid. Tvorchya vpevneništ'. YAk rozkriti svij potencial / per. z angl. O. Lyubars'koï. K.: Osnovi, 2020. 296 s. (in Ukrainian).
  21. O'Konor Dzhozef, Makdermott Ien. Sistemne mislennya. Poshuk neordinarnih tvorchih rishen' / per. z angl. Nadiya Sisyuk. Kii'v: Nash format, 2018. 240 s. (in Ukrainian).
  22. Levitin Daniel. Strukturovane mislennya. YAsnij rozum v informacijnomu haosi / per. z angl. Roman Shiyan. K. : Nash format, 2020. 456 s. (in Ukrainian).
  23. Lekavičius, Tomas. Management of human

- view of employees. (Управління людськими ресурсами в спортивній організації з точки зору співробітників). *Humanities Studies*. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. Вип. 5(82) С. 147–159.
24. Ліберман Деніел Фізична (не) активність: що нас правді робить нас здоровими?. Київ: Лабораторія, 2021. 432 с.
25. Лисенко С.О. Становлення і розвиток парадигми самоактуалізації особистості та її переосмислення у контексті сучасності. *Humanities Studies*. 2021. Випуск 8 (85). С. 20-28.
26. Майкл Міхалко. 21 спосіб мислити креативно / пер. з англ. Т.Бойка. Харків : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019. 400 с.
27. Nikitenko Vitalina, Andriukaitiene Regina, Puchenko Oleg. Formation of sustainable digital economical concept: challenges, threats, priorities. *Humanities Studies*. 2019. Випуск 1(78). С. 140-153.
28. Nikitenko Vitalina. Evolution and further development of the real world in the conditions of technological changes in the context of socio-philosophical discourse. *Humanities Studies*. 2020. Випуск 4 (81). С.60-73.
29. Nikitenko V. The impact of digitalization on value orientations changes in the modern digital society (Вплив цифровізації на зміни ціннісних орієнтацій у сучасному цифровому суспільстві). *Humanities Studies*. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. Вип. 2(79). С. 80-94.
30. Олексенко Р. І. Людина в умовах інформаційного суспільства як об'єкт соціально-економічної рефлексії. Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави. Київ, 2017. С. 59-62.
31. Рішення ради Національної Безпеки і Оборони України від 14 травня 2021 року про введення в дію Указу Президента України «Про Стратегію людського розвитку» від 2 червня 2021 року № 225/2021.
32. Svagzdiene Biruta, Pupkis, Algirdas. Problems of organizing physical activity events in the work of leisure time organisers: why and how? (Проблеми організації заходів з фізичної активності у роботі сфери дозвілля: чому і як?). *Humanities Studies*. Запоріжжя : ЗНУ. Вип. 3(80). С. 112-121.
33. Свааб Дік. Наш творчий мозок / пер. з нім. Святослава Зубченка. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2019. 463 с.
34. Skirmantas Sinkevičius, Svagzdiene, Biruta. Sustainability evaluation of sports events organized in lithuania (Оцінка стійкості спортивних заходів, організованих у Литві). *Humanities studies*. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. Вип. 5(82). С. 160-171.
- resources in a sports organisation from the point of view of employees. (Upravlinnya lyuds'kimi resursami v sportivnij organizacii z tochki zoru spivrobotnikiv). *Humanities studies*. Zaporizhzhya : ZNU, 2020. Vip. 5(82) S. 147–159.
24. Liberman Deniel Fizichna (ne) aktivnist': shcho nas pravdi robit' nas zdorovimi?. Kiiiv: Laboratoriya, 2021. 432 s.
25. Lisenko S.O. Stanovlennya i rozvitok paradigmi samoaktualizacii osobistosti ta ii pereosmislennya u konteksti suchasnosti. *Humanities Studies*. 2021. Vipusk 8 (85). S. 20-28.
26. Majkl Mihalko. 21 sposib misliti kreativno / per. z angl..T.Bojka. Harkiv : Knizhkovij Klub «Klub simejnogo dozvillya», 2019. 400 s.
27. Nikitenko Vitalina, Andriukaitiene Regina, Puchenko Oleg. Formation of sustainable digital economical concept: challenges, threats, priorities. *Humanities Studies*. 2019. Vipusk 1(78). S. 140-153.
28. Nikitenko Vitalina. Evolution and further development of the real world in the conditions of technological changes in the context of socio-philosophical discourse. *Humanities Studies*. 2020. Vipusk 4 (81). S.60-73.
29. Nikitenko V. The impact of digitalization on value orientations changes in the modern digital society (Vpliv cifrovizicii na zmni cinnisnih orientacij u suchasnomu cifrovomu suspil'stvi). *Humanities Studies*. Zaporizhzhya : ZNU, 2019. Vip. 2(79). S. 80–94.
30. Oleksenko R. I. Lyudina v umovah informacijnogo suspil'stva yak ob'ekt social'no-ekonomichnoi refleksii. Stanovlennya i rozvitok informacijnogo suspil'stva yak osnovi zabezpechennya konkurentospromozhnohti Ukraïni u sviti ta stalogo rozvitku suspil'stva i derzhavi. Kiiiv, 2017. S. 59–62. (in Ukrainian).
31. Rishennya radi Nacional'noi Bezpeki i Oboroni Ukraïni vid 14 travnya 2021 roku pro vvedennya v diyu Ukazu Prezidenta Ukraïni «Pro Strategiyu lyuds'kogo rozvitku» vid 2 chervnya 2021 roku № 225. 2021. (in Ukrainian).
32. Svagzdiene Biruta, Pupkis, Algirdas. Problems of organizing physical activity events in the work of leisure time organisers: why and how? (Problemi organizacii zahodiv z fizichnoi aktivnosti u roboti sferi dozvillya: chomu i yak?). *Humanities studies*. Zaporizhzhya : ZNU. Vip. 3(80). S. 112–121.
33. Svaab Dik. Nash tvorchiy mozok / per. z nim. Svyatoslava Zubchenka. Harkiv : Klub simejnogo dozvillya, 2019. 463 s. (in Ukrainian).
34. Skirmantas Sinkevičius, Svagzdiene, Biruta. Sustainability evaluation of sports events organized in lithuania (Ocinka stijkohti sportivnih zasad, organizovanih u Litvi). *Humanities studies*.

35. Скіннер Кріс. Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного / пер. з англ. Г. Якубовська. Харків: Вид-во «Ранок»: Фабула, 2020, 272 с.
36. Стівен Пінкер. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу / пер. з англ. Олена Любенко. Київ : Наш формат, 2019. С. 20.
37. Šarūnas, Bičiūšas. Factors for the preparation of high master athletes in the context of sports organization staff/competences (Чинники підготовки спортсменів вищої майстерності в контексті компетенцій персоналу спортивних організацій). Humanities Studies. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. Вип. 2(79). С. 137-152.
38. Флорида Річард. Homo creatives. Як новий клас завойовує світ / пер. з англ. Максим Яковлев. К. : Наш формат, 2018. 432 с.
39. Фюрст. Марія, Тринкс Юрген. Філософія / пер. з ним Вахтанга Кебуладзе. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. 544 с.
40. Cherep A., Voronkova V., Andriukaitiene R., Nikitenko V. The concept of creative digital technologies in the tourism business in the conditions of digitalization. Humanities Studies.2020. Випуск 5(82). С.196-209.
35. Skinner Kris. Lyudina cifrova. CHetverta revolyuciya v istorii lyudstva, yaka torknet'sya kozhnogo / per. z angl. G. YAkubovs'ka. Harkiv: Vid-vo «Ranok»: Fabula, 2020, 272 s.
36. Stiven Pinker. Prosvitnictvo s'ogodni. Argumenti na korišt' rozumu, nauki ta progresu / per. z angl. Olena Lyubenko. Kiiiv : Nash format, 2019. S .20. (in Ukrainian).
37. Šarūnas, Bičiūšas. Factors for the preparation of high master athletes in the context of sports organization staff/competences (CHinniki pidgotovki sportsmeniv vishchoi majšternosti v konteksti kompetencij personalu sportiv nih organizacij). Humanities studies. Zaporizhzhya : ZNU, 2019. Vip. 2(79). S. 137-152.
38. Florida Richard. Homo creatives. YAk novij klas zavojevuje svit / per. z angl. Maksim Yakovlev. K. : Nash format, 2018. 432 s. (in Ukrainian).
39. Fyuršt. Mariya, Trinks YUrgen. Filosofiya / per. z nim Vahtanga Kebuladze. K. : DUH I LITERA, Institut religijnih nauk sv. Tomi Akvins'kogo, 2018. 544 s. (in Ukrainian).
40. Cherep A., Voronkova V., Andriukaitiene R., Nikitenko V. The concept of creative digital technologies in the tourism business in the conditions of digitalization. Humanities Studies.2020. Vipusk 5(82). S.196-209.

Макєшина Юлія

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту,
Набережна Перемоги, 10, м Дніпро, 49094, Україна
e-mail: meakeshina@i.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2879-2930>

Лисенко Світлана

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту,
Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна
e-mail: lysenko630@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4222-7049>

Кравченко Алла

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту,
Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна
e-mail: alla.krav1972@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8596-7274>

Самошкіна Марина

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту,
Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна
e-mail: samoshkina1940@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2527-8247>